

Hanna Stenström:

**Predikan avslutningsgudstjänst Framtidskonferens Kvinnor i Svenska kyrkan
17 oktober 2015**

**Kommentar: Den predikan jag faktiskt höll innehöll en del
improvisationer och anknytningar till konferensens talare och till
kyrkorummet. Detta är ungefär den predikan jag höll.**

Jag läser evangelietexten från förra söndagen, 19 e tref, som i år ersattes av Tacksägelsedagen. 19 e tref är en söndag om ”trons kraft” vilket borde vara ett bra tema också för en kyrklig kvinnoorganisation, Mark 12:41-44. Det är en berättelse om Jesus i Jerusalems tempel några dagar innan han blir tillfångatagen och avrättad:

Jesus satte sig mitt för tempelkistan och såg hur folk lade ner pengar i den. Många rika gav mycket. Så kom där en fattig änka och lade ner två kopparslantor, alltså några ören. Då kallade han till sig sina lärjungar och sade: ”Sannerligen, den där fattiga änkan har lagt mer i tempelkistan än alla de andra. De gav alla av sitt överflöd, men hon gav i sin fattigdom allt hon ägde, allt hon hade att leva på.”

Så lyder förra söndagens evangelium. Men är den evangelium för oss, kvinnor i Svenska kyrkan, som vill en kyrka och ett samhälle där kvinnor och män förverkligar jämställdhet? En kyrka där kvinnor inte osynliggörs utan är lika synliga som män, lika delaktiga som män. Visst fyller berättelsen våra krav på att kvinnor också ska göras synliga, hon står ju där i centrum för uppmärksamheten och framställs som ett föredöme. Men en kvinna som beskrivs genom sin relation till en man - hon är ju änka - men en man som inte ens längre lever, beskrivs genom sin avsaknad av man, och sin avsaknad av pengar. Och som ger bort det sista, ”allt hon hade att leva på” - sitt liv på grekiska. Och kvinnan är namnlös och hon är tyst. Kanske är det här en berättelse skapad av kyrkans män för pedagogiska syften, inte minnet av en kvinna som famms: men vem är det då som ska lära sig något av att höra om en kvinna som ger upp allt, det är väl inte vi som är här nu?

Det är just därför jag till sist efter lång tvekan ändå valde att låta förra söndagens evangelium finnas med i vår gudstjänst idag. Vi måste våga se de här problemen och ställa frågorna för att veta varför vi är KviSK - och gå vidare till förändring.

Jag läser den för att vi också i denna vår gudstjänst ska minnas att så här har kvinnors villkor varit och är många gånger och på många ställen, i samhället och kyrkan. Mycket konkret påminner oss berättelsen om de villkor som ännu är många kvinnors: fattigdom, den utsatthet och sårbarhet som följer av att inte ha en man som skyddar och försörjer i många samhällen, samverkan mellan kön och ekonomiska faktorer som skapar utsatthet för många kvinnor. De påminner oss om många kvinnors begränsade möjligheter att tala om sin tro annat än genom handlingar och om hur vi blir ngn som andra talar om, blir idealbilder, inte människor som själva talar om våra verkliga liv och vad tron är där. Detta hör till vår tradition, till verkligheten. Vi ska inte glömma det.

Men för att vi då också ska få ny energi att säga oss: Det finns också andra sätt att vara kvinna. Det finns också andra sätt att vara kristen och kvinna. Att annat sätt än tjäna som pedagogiskt exempel i männens undervisning i stället för att få tala själv. Ett annat sätt att vara kvinna än att offra sig. Och det finns alltid en annan möjlig tolkning. En annan möjlig tolkning för ett annat liv, som kvinna, som kvinnor och män tillsammans, en annan tolkning som gör ett annat samhälle och en annan kyrka möjlig.

Så låt oss här stanna vid berättelsen om den fattiga änkan som gav allt hon hade i Markusevangeliet.

Först påminner den ju oss, som jag nämnde, om de villkor många kvinnor i världen lever under, där detta att vara kvinna skapar en utsatthet, där en änka som är fattig hör till de socialt och ekonomiskt utsatta. Men när jag då utifrån kunskap om den tid då kristendomen växte fram och om den första kristna rörelsen söker att säga ngt annat så går min första tanke till att detta är inte ens allt som finns att säga om änkor. Vid denna tid hade kejsar Augustus stiftat lagar för att få människor, särskilt i högra samhällsskikt, att skaffa fler barn. Ett sätt var att kvinnor som fött tre barn inom äktenskapet och som levde i mer välbeställda familjer, när de blev änkor så fick de själva förfoga över sin egendom. Vi vet att det i samhället fanns välbeställda änkor som använde det de ägde till att finansiera viktiga gemensamma ändamål: för de fattiga, för att stödja den synagoga de tillhörde om de var judar, att stödja sådant som behövdes i den stad där de bodde. Också bland de första kristna verkar det ha funnits också sådana rika änkor som fyllde viktiga funktioner i församlingarna: och kanske var så aktiva att de av vissa uppfattades som hotfulla, vi har i vissa tidiga kristna tex reglerar vem som verkligen ska anses vara änka och öht vill reglera ”änkor” till just äldre kvinnor som fött barn och gick in i de tjänande uppgifterna.

Verklighetens änkor var ibland förmögna, företagsamma, betydelsefulla och kanske därför hotfulla. Det fanns också då en mer komplicerad verklighet. Och det svåra är ju att inte detta minne av de rika änkorna ska osynliggöra de fattiga änkorna.

Men åter till berättelsen om änkan som ger allt. Kan det finnas något evangelium här, något mer än en påminnelse om våra villkor som gör att vi vill förändra?

Ja, kanske, det finns ju alltid en annan tolkning.

För det första står hon ju i kontrast till dem som ”äter änkor ur husen”, ber för syns skull, ger ngt av sitt överflöd som egentligen inte känns och märks. Läser vi i sammanhanget hör vi Jesus tala om de viktigaste buden som de att älska Gud av hela sitt hjärta hela sin kraft hela sin själ och förstånd. Hon är ju inte ett offer. Hon förverkligar en hängivenhet mot människor och Gud som står i kontrast till de rika och etablerades fromma åtbörder och gester. Om hon är ett exempel är det för att hon handlar i sin tro av hängivenhet mot Gud och människor, av egen vilja och kraft. För mig är det så även om det ändå skaver. Hon blir i någon mån ett föredöme men då inte för oss kvinnor som vill förändring till jämlikhet och jämställdhet utan en uppmaning till de etablerade och privilegierade, ssk män, att leva ett liv för andra ett liv som är äkta kärlek och hängivenhet .

Detta förstärks av att berättelsen om henne som står före Jesu stora tal om tidens slut följs av en annan berättelse om en självutgivande kvinna: Kvinnan som smörjer Jesus i Simons hus. Kvinnornas hängivenhet, tro och kärlek, står i båda berättelserna i kontrast mot rika och privilegierade som framför allt är män, och mot Jesu manliga lärjungar som missförstår och förråder. Kvinnorna visar hur verkligt lärjungaskap ser ut, de har förstått hur man älskar Gud och sin nästa - men de är samtidigt så tydligt ett kvinnoideal som blir komplicerat för oss. Och de är inte själva de som talar utan det är andra som talar om dem, de är exempel för oss andra inte människor som talar med egen röst. Återigen finns här en dubbelhet men om vi erkänner den kan vi också ana en tolkning som kan bli evangelium.

För berättelsen om änkan är del av berättelsen om Jesus, som levde och dog för sin vision av Guds rike. Han ger också allt han har i kärlek till Gud och medmänniskor, men han gör det för förändringens skull. Och han går genom långfredag till påsk, till den stora genomgripande förändringen, till nytt liv. I den berättelsen och den visionen kan vi också börja hitta en annan tolkning och

möjligheten till en annan tro. I visionen, drömmen om en rättfärdig ordning som inspirerar oss här och nu. I berättelsen om hur Jesus delar människors villkor så att människor i honom erfar Guds närvaro. I berättelsen om hur livet är starkast, inte de krafter som bryter ner och förstör.

Läser vi berättelsen om änkan helt enkelt och okritiskt, och som ett exempel för kvinnor ssk fattiga kvinnor bekräftar den de strukturer som begränsar våra liv. Då öppnar den inte för förändring av kvinnors villkor eller av kyrkan. Läser vi berättelsen om änkan som en kritisk uppmaning till dem med makt och rikedom kommer vi längre, för då talar den om ett annat ideal än deras. Läser vi berättelsen om ankans hängivenhet som något som Jesus förverkligar blir den med sin brister och problem trots allt i någon mån del av evangeliet.

Problemen försvinner inte, men det vi ändå kan ta till oss som evangelium är att denna berättelse är del av berättelsen om Jesus som inte vill att vi offerar oss för sakens egen skull utan att vi lever hängivet för att här och nu förverkliga något av visionen om Guds rike. Det vi tror och hoppas är att Gud tar in våra försök att förverkliga kärlek och rättvisa in i sitt verk, att gå genom död till liv.

Hanna Stenström